

№ 18 — 1915.

გიიღება ხელმოწევა 1915 „თეატრი და სოფრები“-ში

3 მანეთი

ჰაზირას აწულეების დასტა

დღეს კონცერტსა ჰმართავს „არტ. საზ. თეატრის“ დარბაზში.

ს ა ხ ა ლ ს ო ს ა ხ ლ ი

სამშაბათს, 5 მაისს, თბილისის ქართ. დრ.
დასის მსახ. ამს-ბის მიერ წარმოდგენილი იქნება:
ცნობილი პიესა შექსპირისა

ჰ ა მ ლ ე ტ ი

ტრადედია 5 მოქ. და 9 სურ. თარგ. ივ. მაჩაბლისა
მონაწილეობენ: ტ. აბაშიძე, ეფ. მესხი, ა. შოთაძე,
ბ.ბ. ვ. აბაშიძე, ზ. გომელაური, გ. გედევანოვი, ი.
ზარდალიშვილი, ალ. იმედაშვილი, პ. კორიშელი. მ.
სარაული, ა. შანშიაშვილი, მ. ჭიაურელი, ე. თარ-
ხანიშვილი, გ. სვანიძე და სხვ.

ადგ. ფასი 1 მ. 50 კ-დან 10 კ-დე
დასაწყისი სად. 7¹/₂ სსათხე.

რეჟ. მ. ქორელი

შემდეგი წარმოდგენა: „ოტელო“

ახლახან გაიხსნა

ა ვ თ ი ა ე ი

პროფესორის ა. ს. ახვლედიანისა
(სამხედრო ქუჩისა და გოლოვინის პროსპექ-
ტის კუთხე), (5—5)

ს ა ხ ა ლ ს ო ს ა ხ ლ ი

კვირას, 3 მაისს,
გაიმართება

სალიტერატურო დღე

ლექცია. ცოცხალი შარეები. დეკლამაცია.
მუსიკა.

დასაწყისი 12 ს.

ახალი გამოცემა

ვეფხისტყაოსნის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

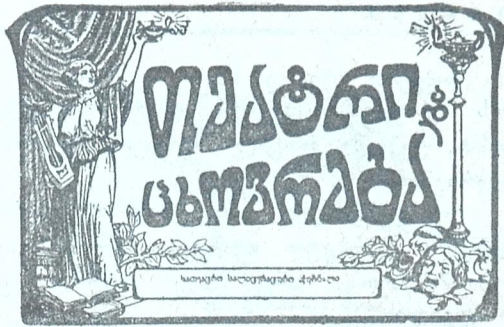
უ ს ხ ო ს ი შ ყ ვ ა თ ა ს რ უ ლ ი ლ ე მ ს ი კ ო ლ ნ ი

შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორედ შეესებულ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად გადიდებული). წიგნში ახსნილ-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათაგან (ფრანგულ. ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანდაზა. წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნება ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოთი, ჩასმული ინგლისურ საუკეთესო კალენკორის ყდაში, მოოქროვილ-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკული. ვინც ისურებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგვარის პირველი ასოები.

ხელისმომწერთათვის გაგზავნით ღირს ორი (2) მანათი (ფულის გადახდა შელავათითაც შეიძლება: ხელის მოწერის ღირს 1 მან., დანარჩენიც—წიგნის გამოსვლის უფას.

ხელის მოწერა მიიღება: ქუჩ. „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში („სორაპანი“-ს სტამბაში). ფონტით: Тифлиზь. Ред. „Театри да Цховреба“
Ioc. Imedashvili.

№ 18

წელიწადი
მ მ ს ა მ მ

წლიურად 5 მ., ხანგვარ წლით 3 მ., ცალ
კე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სო
რაპან“ის სტამბაში. მისამართი: Тифლისь
Ред.-Театри да Цховреба“ I. Имедашвили

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდე-
ბა.—ხელთნაწერები საქართვებისამებრ შეს-
წორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მო-
ლაპარაკება შეიძლება „სორაპანის“ სტამბის
კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი
5—7 ს., ტელეფონი № 15-41

№ 18

კ ვ ი რ ა ვ მ ა ი ს ი

1915 წ.

ვ მ ა ი ს ი

როდის და შევალთ შეიარაღებულ
საკუთარ ტაძარსა შინა? ომს ბოლო აღარ
უჩანს, მაგრამ წო-
დება-ერთა შორისაც რომ მუდმივი ბრძოლაა,
—ამას ბრმა-ყრუ თუ ვერ შეამჩნევს...

ცხოვრება მუდმივი ბრძოლაა... არა
თუ კერძო ადამიანი, არამედ ყოველი ერი
შეუჩერებლივ მუშაობს და იბრძვის თავის
ნივთიერ-სულიერ საგანძურთა გასაფართოე
ბლად...

დღეს მოწინავე ხალხთა ალტყინებას
საზღვარი აღარ უჩანს, თითოეული მათგანი
ცდილობს დღე უქმად არ გამოიღამოს, დღე-
ვანდელი არსებობა სახვალიოდ სანანურად
არ გაიხადოს თავისი უქნარობით, ხოლო
ჩვენ?

თითქმის მთელი წელიწადია თეატრი
დაგვეწვა, ეროვნული ხელოვნება საფრ-
თხეშია, თეატრის ამგები კომიტეტი-კი მხარ-
თეძოზე წამოწოლილა...

დაბა-სოფელი სასოებით შემოჰყურებს
სამშობლოს გულს, დედა ქალაქს თბილისს—
საზოგადოებას, ინტელიგენციას—აბა, ქალა-
ქში რას ფიქრობენ, რა გზაზე დაგვაყენებენ,
რომ ჩვენც ავედევნოთო და აქ კი?

ჩვენი ინტელიგენტი ოღონდ რამდენსამე
საზოგადო საქმეში ჩააბი, მიაკარ საზოგადო
მოღვაწის ნიშანი და .. მორჩა! ნაკისრ სა-
ქმეს გაკეთება უნდა თუ არა აღარ დაგი-
დევს... დაჰქრის, დაფარფატებს, ყველგან
არის და ვერსად-კი ვერასფერსა ჰქმნის;
ხშირად ერთ დანიშნულ დროს სხეულით რომ
ერთ კრებაზეა, ფიქრით—მეორეზე, და ყო-

ველ წუთს მესამისკენ გასაქცევად ემზადება
—კრებაზე არ დამიგვიანდესო..

ამ ტომაც არის, რომ არც ერთს ჩვენს
საქმიანობას ხვავი არ უჩანს... ასევე
ემართება თეატრის საქმესაც: მოუცლელ
ხალხის ანაბარა მიტოვებით, ლამის საღათას
ძილს მიეცეს...

ამ რამდენისამე დღის წინად პროვინ-
ციაში ერთი ცნობილი მოღვაწე-მწერალი
მეუბნებოდა:

— „დამარწმუნეთ, დამაჯერეთ, რომ
განსაზღვრულ დროში თეატრი უქვეყლად
აშენდება და თავს მოვალედ გავიხდი, თეატრის
აშენებამდე ჩემის ჯამაგირის ნათალი გა-
დვიხადო ერთად თუ არა, ნაწილობრივ
ბინცო... ღრმად დარწმუნებული ვარ, ასე-
ვე მოიქცევა ყოველი ქართველი, ვისაც ერო-
ვნული თავმოყვარეობა აქვს და სამშობლო
ხელოვნება რადმე უღირსო... თორემ ისე,
ერთ-ორ ან ხუთიოდე მანათს გამოვიღებ—
ჯანდაბას, თუ დაიკარგება—დამეკარგოსო...

დიად, **დამარწმუნეთო...** დიდი რამ
არის ეს **რწმენა!**..

ხოლო ამ რწმენას ვინ შეჰქმნის, რო-
დესაც თვით კომიტეტის წევრთაც, რო-
გორც სჩანს, ეს რწმენა არა აქვთ...

არა თუ რწმენა, კავშირებიც ვერ შეუ-
ქმნიათ, ისიც კი ვერ მოუხერხებიათ—ყვე-
ლა ქართული წარმოდგენა დაჰვეგრონ:
უწყებულო გადასახადი გადაუწყვიტონ...
შეწირულიც კი ვერ მოუკრებიათ: ამას წი-
ნად დრამატურგმა ნ. შიუკაშვილმა, დ. მე-
სხმა, ნ. ავალიშვილმა და სხ. თავის ნაწარ-
მოებთა ჰონორარი სათეატრო ფონდს შეს-

წირეს, მათი პიესები რამდენჯერმე წარმოადგინეს და ახლაც სდგამენ,—აიღეს რამე?—

ბატონებო, ნუ გძინავთ!.. იმუშავეთ და დროით შეგვიყვანეთ სამშობლო ხელოვნების ტაძარსა შინა, თორემ კერა მისი გაცივდება, თქვენ კი საყვედური მოგექდნებათ...

**საძირკველი
ნუ გავიწყდებათ**

(ისეუკაჭარელთა შესახებ) აქარელთა მდგომარეობამ ძლივს საყოველთაო ყურადღება მიიბყრო, თუმცა ეს ყურადღება ჯერ კიდევ უმეტესად ნელ-თბილ სიტყვებსა და წერილებში გამოიხატება...

დადგა დრო, როდესაც ძმამ ძმას ხელი უნდა გაუწოდოს, გული გადუხსნას და ჩაიკრას...

შავთა დროთა თუ ურთიერთს განგვაშორეს, იმავე დროს ჩარხის ტრიალი გულისხმაში გვაგდებს, ახლა ერთმანეთი ვიპოვოთ და შევიტკბოთ...

უკეთეს დროს იშვიათად ვნახავთ ..

მაგრამ, როგორც ყოველთვის, ახლაც ლამის მათი შესწავლა-გაცნობის საქმე ბოლოდან დავიწყოთ, ზერელედ...

ვადგენთ სხვა და სხვა გეგმებს მასალის შესაკრებად და იმას კი არავინ ვფიქრობთ, უკვე მოგროვილ ძვირფას მასალით ვისარგებლოთ...

თუ ღღევანდელ ომიანობის გამო გაძნელებულია დარბეულ აქარელთა ახლო გაცნობა-შესწავლა, არც თუ ძველად იყო ეს ადვილი ..

მიუხედავად ამისა, ჩვენის მწიგნობრობის დაუღალავ მუშაქს ზ. კიკინაძეს ოცდაათის წლის განმავლობაში დიდძალი მასალა მოუგროვებია, თვალთ ნანახი და ყურით ნასმენი აუწერია, რომელიც ოკამდე დიდს წიგნს შეიცავს.

ამ ნაშრომის რამოდენიმე წიგნი გამოვიდა, ხოლო დიდი ნაწილი მისი გამოუცემელია უსახსრობის გამო...

თუ ვისმეს გულწრფელად ჰსურს აქარელთა წარსულისა და აწმყო ყოფა-მდგომარეობის შესწავლა, ზ. კიკინაძის ნაშრომებს გვერდს ვერ აუქცევს...

მაშ ნუ ვაყოვნებთ: სახსარი აღმოუჩინოთ, რომ ეს ნაშრომი ჩქარა გამოცემა, რათა მეცნიერმა მკვლევარმა ამ ნედლი მასალით შემდეგ საუცხოვო შრომანი შემოგვეძღვნას...

მოგაკვდავ გვირს

ჟამს სიკვდილისა რა აღმოხდა შენს ობოლ სულსა?

უკანასკნელად ვის უხმობდი, ვის ავედრებდი,

ტანჯულ სამშობლოს, მგლოვიარე მოძმეთა სულსა,

დედას უბედურს, შორს მყოფ სატრფოს რას უბარებდი?

ძმავ უბედურო! ეჰ, ვინ უწყის იმ შენ სურვილებს,

მხოლოდღა ირგვლივ უტყვი არე ყურს მიუგდებდა,

ამხანაგთაგან მიტოვებულს და განაწილებს

ყვავი-ყორანი დაგჩხაოდა, დაგნავარდებდა.

მოძმისა ნაცვლად გდარაჯობდა სიკვდილი ავი,

კბილ-დაღრეჯილი შეგცქეროდა ყრუ ველად გდებულს.

მალამოს ნაცვლად მოაყრიდა ქარი-ნიავი

მტვერსა და სილას შენს უმწეო დაფლეთილ სხეულს.

ოჰ, რად არ გავჩნდი იმავ წუთში შენდა მაშველად,

რომ სისხლის ჩქერი თვალი ნაკადით ჩამომებანა,

თუნდ მტრის მახვილსა გავვემირე იქ ტიალ-ველად,

ოჰ, რა სიამით სულს დავლევდი, ძმაო, შენთანა!..

დარია ახვლედიანისა

† პავლე ალექსის ძე კალანდაძე —

პ. ხიდისთაველი (1880—1915)

ახალგაზდა საქართველოს ერთი მხნე მუშაკ-თაგანი. მოძრაობის დროს გამოვიდა სამოქმედო ასპარეზზე. მუშათა რაზმში და სოციალ-დემოკრატიულ გაზეთში მუშაობდა, 1908 წ. ახალი მიმართულების კვირეული ჟურ. „ახალი კვალი“ გამოსცა, რომელმაც ქართველ დემოკრატიაში ახალი სხივი შეაშუქა. სწერდა მოთხრობებს, ერთი მისი მოთხრობა „წითელი საღამო“ გადითარგმნა ფრანგულად. რამდენჯერმე ციხეში იჯდა, უკანასკნელ 3-4 წ. საზღვარგარეთ იყო. ომიანობის გამოცხადებისას დაბრუნდა და დიდის გატაცებით მოელოდა სამშობლოს ბედის ცვალებადობას. გარდ. 24 აპრ. დაკრძლეს 26 აპრ. წმ. ნინოს სასაფლაოზე.

აგურის ამხილველი

— აგური!—რიხინად დასძახოდა შენობის მეოთხე სართულიდან ფეშტამალ შემოკრული კალატოზი აგურის ამხილველ მუშებს.

— ცოტა ხანს მოიცა, ოსტატო. წვიმისაგან ისე დასველდა ე ფიცრის კიბეები,

რომ გამბალ ჩუსტებით ფეხსაც ვეღარ ვიკიდებთ.

— ბევრს ნუ ლაპარაკობთ, მიაწოდეთ ესლავე აგური!—მოულოდნელად დასქვივლა საიდანღაც გამოტყვერნილმა სახლის პატრონმა და არხეინად დოინჯი შემოიყარა.

— წვიმს, ხაზეინ, როგორა ვზიდოთ ერთი ფეხი რომ დაგვიცდეს, დავიღუპებით.

— თუ დაიღუპე, შენმა მზემ, ქვეყანა დაიქცევა აი!

— ბევრს ნუ ყბედობთ, იმუშავეთ მეტი!

— ვიმუშაოთ, ძმაო, ვიმუშაოთ, თორემ ე რჯულზე ხელ-აღებული ხელად გავგვრეკავს და სხვებს მოიყვანს. უთხრა ჩუმად, ხაზეინის მუქარით დაშინებულმა მეორე მუშამ და აგურებით სავსე ფიცრის დიდი კურტანი ზურგზე მოიკიდა.

— მოიცა, მოიცა, ჯერ მე ვცდი.

— აბა, ჰა!

— აგური!—ერთხელ კიდევ გადმოსძახათ კალატოზმა და სამუშაო ქაფჩა ხელმარჯვეთ შეათამაშა.

— ოოო, ფეხი მისხლტება, ძმაო; ვერ ავალწევთ ი ვერანა სიმაღლემდე, — უთხრა ზნექით წინ მიმავალმა მუშამ თავის ამხანაგს და შუა სართულთან ძლივს შეჩერდა.

— რა გქნათ, ძმაო, უკან ხომ ვეღარ გავბრუნდებით და...

— ვაი!—განწირულად იკივლა საცოდავმა მუშამ და აგურებიანად თავქვე წამოსული საზარელი ზღართანით დაეცა ძირს.

— მიშველეთ!—იყვირა შიშისაგან თავზარ დაკრულმა მეორე მუშამ და, დროზე რომ კალატოზი არ ჩამოშველებოდა, ისიც ყირამალა გადმოვარდებოდა.

...შენობა აშენდა. რამდენიმე მღვდელმთავრის ლოცვა-კურთხევის შემდეგ დიდებული ლხინი გაიმართა.

პეპელო

ინათა სანთელმა და გაჩნდა პეპელაც...
 გაექანა და შიგ შუაგულ ალში შევარ-
 და... გადარჩა... კიდევ გაექანა—ფრთები
 აელანდა მხოლოდ... კიდევ და კიდევ .. და
 პეპელას ფრთები შემოეწვა... პეპელა ძირს
 დაეარდა...

მოკვდა პეპელა... დაიწვა პეპელა...

რისთვის მოკვდა ნაზი პეპელა? რათა?

რისთვის მიფრინავს პეპელა ცეც-
 ხლისაკენ,—განა არ იცის, რომ ფრთები
 შემოეწვება და ძირს დაეცემა?

— იცის, იცის, რომ ის ცეცხლში დაი-
 წვება. იცის, რომ მისი ნაზი ფრთები ალზე
 დაიფრთვლება... იცის რომ თვითონაც ამ
 ცეცხლის მსხვერპლი შეიქნება. . მაგრამ
 ...მაგრამ ის ვერ ჩერდება...

ცეცხლი იზიდავს მას თავისაკენ, თუ
 მასში რაღაც გაუგებარი დაფარული ძალა
 მიაქანებს ცეცხლისაკენ,—რა ვიცი. მხოლოდ
 ის ცეცხლისაკენ მიჰფრენს, იწვის ამ ცეც-
 ხლში და მაზე იფრთვლება...

ხომ კარგია სიცოცხლე, ხომ საყვარე-
 ლია იგი და რათ აქრობს მას პეპელა ცეც-
 ხლზე?

რათა? რისთვის?..

და, განა, აღამიანო, შენც პეპელას
 არა გეგხარ? განა თვით შენც პეპელა არა
 ხარ?...

დიად, შენც პეპელა ხარ. . მოფარფატე
 პეპელა!.. შენც ცეცხლისაკენ მიისწრაფვი...
 შენ კიდევ გძულს და კიდევ გიყვარს სიკვ-
 დილი .. შენ ათასნაირ კაცის მკვლელ ია-
 რალს იგონებ და წინ უდგები მას .. ხომ
 იცი, მისი მსხვერპლი შეიქნები? .. რათ უდ-
 გები წინ ამ სიცოცხლის მომსპობ იარალს,
 რათა?

შენ დიდს ცეცხლს ანთებ, აღი მისი
 ზეცასა სწვდება და... შენ ამ ალში ვარდ-
 ბი... ეხვევი ამ მწვავ ალში. . განა არ იცი,
 რომ დაიწვები შიგ, განა არ იცი?!

იცი, იცი, მაგრამ შენ მაინც ცეცხლი-
 საკენ მიბრძობარ, თითქოს მასში იყვეს ხსნა
 შენი—შენ კი ნამდვილი სიკვდილისაკენ მიის-
 წრაფვი...

რათა? რისთვის?..

— არც შენ იცი, რათა? არ იცი?... ხა,
 ხა, ხა, ხა!.. პეპელა ხარ .. მოუსვენარი
 პეპელა, თავის ფრთებს რომ ცეცხლის ალზე
 იწვავს ..

და ვინ გასაჯოს,—რისთვის ეთამაშები
 შენ სიკვდილს?.. ნამდვილად სიკვდილი
 გწუხურია, თუ სიტკობებასა და სიამოვნებას
 პოულობ სიკვდილთან თამაშში!..

ეჰ, ვინ ახსნას, რათ დაფარფატებს
 პეპელა სანთლის ალთან, რათ ეხვევა ამ
 ალში...

რათა? რისთვის?!.

მონიშნა

ნიკო ლომოურის საგარესთან

(სიტყვა ღრამ. ნ. შიუჯაშვილის მიერ თქმული გორში)

საზოგადო ბუნებრივების ან უბედურების
 დროს უფლები წევრი ერთი და იგივე აზრით,
 ერთი და იგივე გრძნობით არის გამსჭვალული;
 ამ საზოგადო გრძნობაში იზრდება ჩვენი
 ზიარება და მხოლოდ გადაბმულ ძარღვთა ცე-
 მა ისმის. ასეთ დროს ჩვენ ვიცით, რომ
 გვერდში მდგომი იმასვე ჰგრძნობს,
 რასაც ჩვენ, მაგრამ ამითაც ვერ ვკმა-
 უფობდებით: გვსურს, ვინმე გახდეს ჩვენს
 შესაიდუმლედ და ხმამაღლა გამოსთქვას,
 თვალთ დაგვიანსვას ეს ჩვენი საზოგადო
 გრძნობა.

ვინ იყო ჩვენი შესაიდუმლედ? ვინ იყო ჩვე-
 ნი გრძნობის ენა?

— შენ, ჩემო ძვირფასო ნიკო!

ვინ იყო ჩვენი თამადა ლხინში და ჩვენი
 მტირალი ჭირში?

— შენ, შენ, ძვირფასო მეგობარო!

ჩვენ ვგრძნობდით და შენ-კი ენა იყავ ჩვე-
 ნი გრძნობისა. და, აი, დღეს ჩვენ ისევე
 ვგრძნობთ, ისევე გვესაჭიროება შენი ენა, მაგ-
 რამ შენ სდუმსხარ!..

ეს ზარეული შემთხვევაა, რომ საზოგადო
 ჭირში ჩვენ ვლანჯავდებით და შენ კი გაჩუმე-
 ბული ხარ!.. გაჩუმებული ხარ იმისთვის, რომ

ნიკო ლომოური ოჯახობით ს. არბოში

ველარ ჭკრძნობ ზეენს ჭირს და ზეენ კი ვართ ჭირში იმისთვის, რომ შენ გზეუბებული ხარ!

მერე რა დროს გასხუმიდი?!

ასე მძლავრად არა დროს არ შერეულა დედაშიწა; ხალხთა ასეთი ბრძოლა არ ახრავს სტორიას, — ამ ბრძოლაში ქაზრამდის ჩათრეულია შენი ზატარა საქართველოც და შენ-კი ამ დროს გასხუმიდი!

ამ მსოფლიო ბრძოლაში თრთიან და ირევიან მძლავრ სახელმწიფოთა გვირგვინები, შუა ცეცხლში მომწევედუელ საქართველოს კვამლის სუნი ასდის და შენ-კი ამ დროს გასხუმიდი!.

ეროვნული საკითხი ასე მკაფიოდ და გულანხდით არის შეტანილი ბრძოლის გეგმაში და ამ იმედით სი ათასობით ზეენი მებრძოლნი ზირზე დიმილით იხრებიან, — შენ-კი ამ დროს გასხუმიდი!

რა დღე გავითენდება ხვალ — ვინ იცის?! აკერ ერთი ზეენი მხარე თითქმის მთლად გაისრის; დეშის სუნით გამსუნაკებული ტურა-მელა ნახრადს დასტრიალებენ; შინაურებშიაც ისევე ბრძიდ ვქაშობთ ერთმანეთს და შენ ამ დროს ზირზე ხელი მიგიფარებია!

იქნება ხუმად მიზასუხა, რომ შთქმელი სხვაც ბეერი დაცვრჩა?

მართალია, — შთქმელი ბეერა გვეყვს, ჭკვიანი შთქმელიც, მაგრამ შათი თქმა ჭკვიანი იბადება და ტუჩებში თავდება! შენი სიტუვან-კი ჭკვიანი იბადებოდა, გულში ნათელს იღებოდა და ტუჩებს მხოლოდ მაშინ ადგებოდა!.. ასეთი შთქმელი ცოტა, ძალიან ცოტა გვეყვს!.

ბეერი რამ თქმულა ლევ ტოლსტოიზე: ზოგი ადიდება მას, როგორც გენიოს მხატვრულ მწერადს, ზოგი როგორც დრმა ფილანთოფოსს და სხვა და სხვა... მაგრამ, ჩემის აზრით, მისი საუკეთესო დახასიათება ეკუთვნის იმ ზირს, რომელმაც სთქვა: „ლევ ტოლსტოი არის რუსეთის სინდიისი!“ ამ სიტუვებში საოცარი შეგნებით არის გამოსატული ნამდვილი ბუმბუკაზობა ხსენებული ზირფენებისა — „რუსეთის სინდიისი“!

შენზედაც ბეერი რამ თქმულა, ძვირფასო ნიკო: თელსახინო მწერალი, დარბაისული ქართული ენის ოქროზირი, საზოგადო მოღვაწე და ჩინებული აღმზრდელი... .

მხოლოდ მე შენ უმეტესად გადაიბე, როგორც ქართველი აღმზირის სინდიისი!..

საუბედუროდ ზეენ ჭერ ის დრო არ გვიადკა, რომ ვიკმართ მხოლოდ აღმზირის სინდიისი და შენ, როგორც განხორციელებული ქართველის სინდიისი, მეტად ძვირფასი იყავ ზეენთვის!..

ადვილი სათქმელია — „ქართველის სინდიისი!“

მთელი ზეენი ცხოვრება ისეა მოწყობილი, რომ თითქმის შეუძლებელი ხდება ამ სინდიისის შერჩენა და, თუ შენ ამ ზირბებშიაც უმწიკვლოდ შეინარჩუნე ეც სინდიისი, მამ შესაძლებელი უფთილა სინდიისის გენიოსობაც!

სწორედ რომ გენიოსი იყავ ქართველი აღმზირის სინდიისისა და შენს სახლოვეს ეველა ქართველი ისევე იკრძალებოდა, როგორც კარენილი ბრბო უბიწო მშვენიერების წინაშე!..

ეველაფერს შეაფერებდა, ეველა ცრულ-ლურტ სიტუვას აიტანდი, მხოლოდ თუ ვისმეს წამოსცდებოდა ეროვნული უსინდიისობა, — თხელი ტუჩები ცივად გაგვეკროდა და მთელი სხეული აციცხცხცადებოდა!

და, აი, დღეს, როდესაც მთელი ქვეყანა ეროვნულ ბატონუბობის საწინააღმდეგო ბრძო-

დაშე აიხილა, როდესაც ერთგუნდი სინიდისის
 გაქვლეც უსინდისობად გამოცხადდა, — შენ ეკ
 ქართველის უმწიკველო სინიდისი კუბოს ამო-
 ფარე!..

გაჩუმდა შენი ენა — ენა ჩვენი გრძობისა,
 გაჩუმდა შენი სინიდისი — სინიდისა ქართველი
 ადამიანისა, — და აი, შენს მაგივრად სხვებს
 ცვიხდება ამ ენის და სინიდისის ამოდრეება!
 შეგძლებო?!

6. შიუკაშვილი

შ ა ვ ი ნ ი ბ ნ ი

(შ. არაგვისპირელის შემოქმედება)

(დასასრული. — იბ. „თ. და ც.“ № 13—17)

შ არაგვისპირელის შემოქმედება, ეს ერთ-
 გვარი ფოკუსია, სადაც იკრებება ეოგელივე
 •ს, რაც ბირთვების დაბუნება-დაჩაგვრასუ
 იმეტიველებს. იგი ხომ „შავი წიგნის“ მწერ-
 ლაა, და ამ „შავი წიგნის“ კიდევ აქვს ფურცე-
 ლი, რომელზედაც სოციალური მხარე არის
 ამოწერილი. მსოფლიო მოქმედებაში რომ ბი-
 რთვების დევნა-ჩაგვრა გამოეუბულა, ამას ხელს
 უწყობს, სხვათა შორის, სოციალური მექანიზ-
 მაც, რომელიც სწურავს ბირთვებს, უშრობს
 სისხლს და მსხვერპლად იწირავს. სათავეში
 მდგართ შელახეს ადამიანის უფლებანი და
 უბრალო ჩურად აქციეს. სათავეში მდგარი
 ნებიერად ჭეუმზლანობენ ცხოვრების მდინარის
 სათავეში, და რა ენადლევათ, თუ იქ, ქვევით
 შეუძლებელი გახდება მღვრიე წყლით არსებობა.
 იგინი ხომ ღაღად დანაგარდობენ ცხოვრების
 ტალღებზე, რომელსაც მრავალთა შესუთული
 სუნთქვა ათრობლებს და აღეღვებს. და ეს სა-
 კმარისია.

ჩვენი მწერალი ამ სურათსაც მიახედა თა-
 ვის მხარეს, და იხილა შეუთანხმებლობა არ-
 სებულ ცხოვრების, უკუღმართობა დღევანდელ
 წუბილების. შემოუტრიალდა ამ სურათს,
 აჭკრიფა ფერები და მიუმატა იმ სურათს, რა-
 მელზედაც სისხლით ხატავს ბირთვების შავ
 „ბედის-წერას“. შ. არაგვისპირელმა სწრაფი
 ეკლემის მოსმით მოგვცა სურათები, დაგვა-
 ტარა ცხოვრების ეოგელ ოთახში, და სევდიო

სავსემ გვიოხრა: ესაა ჩვენი ცხოვრება, სადაც
 ეოგელივე ადამიანის წინააღმდეგ არის მიმარ-
 თული, რომ მოსტეხოს იგი, ჩურად აქციოს
 და როგორც მასალა, როგორც იარაღი მათწო-
 დოს წართმევის სურვილით შეპურობილთა მცი-
 რე რიცხვს. ასეთია მართალი სახე ჩვენი უქმი-
 რი არსებობისა. „თურმე ნუ იტყვი, ეოგელივე
 შავში ეოფილა და მათი მიკარება ადამიანს
 უწყალოდ სწამლავსო,“ ასეთია დასკვნა მწერ-
 ლისა, რომელიც ტას და შესტქერის და რის-
 ხვით აღსაყუ სასტიკად შესძახის: „ნაჲ, შენ-
 ზედ ადამიანის მწუხარება არ მოქმედობსო“?!
 და ცისადმი მიმართვა, ეს ხომ უკიდურეს
 სევდიანობის მახეებებელია.

დაიდ, სევდიანი მწერალია შ. არაგვისპი-
 რელი. იგი ეულად დადის ცხოვრების შავ ხეულ-
 ზე, და რწმენა დაკარგულს გამუდმებით გაბ-
 მული კენესა-კისკისი და მოესმის, რომელ
 შორისაც მკაფიოდ მხოლოდ ეს-და ესმის:
 „ადამიანი... სისულელე... ხა! ხა! ხა! სისუ-
 ლელეო“. ბევრჯელ მიმართავს იგი ადამიანს,
 ბუნებას, რომ ეგებ აღმოვაჩინო რამ, რომელიც
 მომცემს ძაღას, დამობრუნებს ხალისს, აღმი-
 დგენს რწმენასო, მაგრამ ამაოდ. რამდენიც
 დრმად უგვირდება ადამიანს და მოვლენათა
 სიღრმეს, იმდენი უფრო მეტად იპურობს მე-
 დანქალის ბურუსი, და აქ იგი გესლით ივსე-
 ბა. სწვევლის ეოგელივეს, რაც კი ადამიანს
 უკავშირდება, და ასე წე გლითვე სზობს ეოკე-
 ლივე მომავალს იმედს. მას მომავლისა არა
 სწამს რა. მისთვის ხვალინდელი დღე ისევე
 შავად არის შეღებილი, როგორც დღეს და გუ-
 შინ. ხოლო ადამიანი კი, მხოლოდ არარობაა,
 სიბი ქვა, ჩურა. არც ერთი მხარე ადამიანია
 ცხოვრების არ არის მიმზიდველი. ეოგელი
 მხარე ცხოვრების, მხოლოდ შემადგენელ ნა-
 წილად ქტეულა იმ ჯადო—მანქანის, რომელიც
 სოქვეთავს ბირთვებებს, და იმუშავებს იმ რა-
 დაც სითხეს, სახელად რომ საზოგადოებრივი
 ცხოვრება დაურქმევიათ.

ერთი სიტყვით, შ. არაგვისპირელი უარ-
 ეოფის მწერალია. მან მხოლოდ ნაკლნი შეიტა-
 ნა თავის რეპერტუარში, რადგან დიკრება
 ვერაფერს ვერ აღმოუჩინა. ამით აიხსნება ის,
 რომ მის მიერ დანატული ცხოვრება მხოლოდ
 საწუნარია. იგი მხოლოდ გატრუებულ იმედთა

მკვლევარია; იგი იკვლევს და ახენს სიდალიერეს კაცის არსებობისას, კაცის, რომელიც უძღვებდა დასწავლებას შავ წყაროს, ცხოვრების გულიდან უხვად მჩქეფარეს, რომელიც შხამი ავსებს იქვანდ უფერულ და მიმზიდველობა დაკარგულ ცხოვრებას. შ. არაგვისპირელის ერთი დამახასიათებელი თვისებებია: სხვათა შორის, ის არის, რომ მან არ მოგვცა არც ერთი ძლიერი პარაფრაზი, არც ერთი ამჟამი სხვა, რომელიც აქტიურად წინააღმდეგობდეს, რომელიც ძლიერ ინსტიტუტებით ან და მტკიცე ნებით იყვეს დაჯილდოებული. მთლიანი სურათი შ. არაგვისპირელის შემოქმედების, სუსტ და მორიგ პარაფრაზთა შეიტყუენ, რომელიც იმ რიგს ეკუთვნიან, ცხოვრების ამოღობას რომ ჩქადავებენ.

შ. არაგვისპირელი სტლილობს დაგვიხატოს საშინელი დრამა ადამიანის არსებობისა, და ეს საშინელი დრამა მხოლოდ მაშინ გადის მღებობდა, როდესაც ძლიერი პარაფრაზი იქნებოდა მოტენილი, იმედ-დაკარგული და ხალის წარმეული. ჩვენ გვესმის მთელი სიძლიერე იმ დრამის, რომელიც იბსენმა „ბრანდში“ გადაგვიშალა. გვესმის მიტომ, რომ მოქმედი პირი, — ეს ფოლადის კაცია, უტენი სულის და უხრელი ნების. გვესმის სიძლიერე, რომელიც გამოსჭვივის მის სიტყვებში: „ან სულ, ან არაფერი“. გვესმის მისი ტიტანიური სულის ხმაური, მისი მუამბახეობა და ამასთანავე მთელი სიმძაფრე იმ სიტყვების, რომელსაც უხილავი სულთა ხორბო ჩამოსძის: „ადამიანო შეტენებუ! იგი (დმერთი) შენთვის არ შესცვლის კანხებს. შენ ადამიანად ხარ დაბადებული, და შენი სვედრიც მხოლოდ მომაკვდავობა არის“. (ბრანდი). და თაფლის ზეგავი რომ ასამარებს ბრანდს, აქ იხსნება დრამის ნასკვიცი, და ზედ მტად ქანდაკება ტრაგეზში ადამიანის არსებობისა. ისეთივე არიან ფაუსტი, მანფრედი და კაინი. მხოლოდ მათ გვერდით შეგვძლიან განვიცადოთ სიმძაფრე კაცთა სვედრის. მხოლოდ მათი საშუალებით შეგვიძლიან ავსადოთ ის შავი ფარდა, რომლის იქითაც აუარებელ კითხვითი ნიშნებს მოუფრიათ თავი.

მე არ ვადარებ არაგვისპირელს ამ მსოფლიო ტიტანებს მე მინდა ესთქვა მხოლოდ ის რომ, როდესაც ჩვენი მწერალიც იმავე საკით-

ხებს მიუბრუნდა, მეტი ძლიერი და მეტი დრამა პირები უნდა შეექმნა მათ გასარკვევად. გაცილებით მეტი, ვიდრე ეს შ. არაგვისპირელის სნეული, ან და მორიგი პირები არიან. არც რაიმე ერთიანი სურათი მოუცია შ. არაგვისპირელს. მან მოგვცა ნატყებები, და მათი შეკოწიწება კი მკითხველს დააქისრა. მაგრამ მიუხედავად ამ ნაკლის (წვრილმანებზე არ შეგვხრდები), შ. არაგვისპირელმა, როგორც შემოქმედების შინაარსით, ისე მის ცოცხლად და მხატვრულად გამთქმით, თავისებური ადგილი მოიძენა ჩვენს მწერლობაში, და ბეჟეტრისტიკაში ფილოსოფიურ მიმდინარეობას დაუღო სათავე. ნაწევრ სურათთა რიგით მაინც მოგვცა მთლიანი სახე კაცთა ცხოვრების, გვაგძობინა, რომ კაცობრიობა ეს ერთგვარი საავადმყოფოა, სადაც ნელი ნაბიჯით დასეირნობს შავი კაცი, და კბილთა ღრჭენით დასცინის ადამიანის „ბედის-წერს“ — „ადამიანი — სისუღელი, — აი თავი და ბოლო შ. არაგვისპირელის შემოქმედების, რომელსაც ვერ მოუძებნე სხვა სახელი, გარდა „შავი წიგნის“.

ვახტანგ კოტეტიშვილი

ნაშეზის ზღვაზე

მინიატურები
V ქუჩის შვილი

დილით ადრე მოვევლინება ის ქუჩებს, ვით ნაბი ყვავილის ფოთლებს. ფეხშიშვილი, თმა-გაბურძენილი, მოუსვენრად დარბის მთელი დღის განმავლობაში. ყველგან შეხედებით მას, მერცხალივით გაიჭროლებს თქვენს წინ და სადღაც მიიმალება.

აგერ, ფანჯარის წინ გაჩერებულია და ყურს უგდებს როიალის დუდუნს. შემდეგ თვით იწყებს სვედიან სიმღერას:

„მამა მომიკვდა, დავრჩი ობლადა, დედა სხვას წაჰყვა პურის მცობლად“

მაგრამ დიდხანს არა სცალია სიმღერისათვის აგერ ეტლმა გაიჭროლა მის წინ და ქუჩის შვილმა გასეირნება მოიწადინა. აედევნა... ვით ღამურა კედელს, ისე აეკრა ეტლის საზურგეს. მიერეკება ცხენებს მეეტლე და თან მიაჭროლებს თვის უცნაურ მგზავრს.

სასოფლო სკოლის მასწავლებელნი გორის საკონსერვო კურსებზე.
რომელთაც ორი თვის კურსი დაასრულეს 7 მარტს და სოფლებში წავიდ-წამოვიდნენ ამ ცოდ-
ნის გასაგრძელებლად

შედინართ თეატრის დარბაზში და ისიც იქ გზვდებათ. ვინ იცის როგორ ან რა გზით შეიპარა შიგ, წამოსკუპულა ქანდარახე და ტაშის ცემით გიხშობსთ სმენას. მან იცის ყოველი კუთხე, ყოველი უბანი. ყველსა სცნობს, იცის ვის უნდა სთხოვოს, ვინ უნდა გააჯავროს, ვისი უნდა ეკრძალებოდეს. თავგანწირული ებრძვის სიციფეს, სიმშოილს, მაგრამ ერთი წუთითაც არ ეძღვევა სასოწარ-კვეთილებას, მე კი მუდამ მდუმარე, მწარე ფიქრებით გარემოცული დავდივარ ობლათ და როდესაც მეკითხებიან: რაღა ხარ მოწყენილიო, ჰასუხის მიცემასაც ვერ ვახერხებ. ქუჩის შვილმა იცის სად რა უნდა სთქვას.

მის. ხომჯორიძე

მხატვარი ვანო

(გაგრძელება. იხ .თ. და ც.“ № 17)
2

ვანო, ჩაფიქრებული, მდინარეს შეუყვია. არ უნდოდა მის ლულუნს მოსწყვეტოდა, მისი რიკრიკი დიდხანს სურდა ესმინა. ამ ფიქრით იგი ნაცნობ მინდორზე გავიდა. თვალი მოავლო: მის წინ ნაცნობი ძველი ორსართულიანი თავადის სახლი იდგა. მიაშტერდა — უზარმაზარ ეზოს — ხეებით მოფენილს. ბავშობისას აქ ბევრჯელ ყოფილა. ყველას იცნობდა... მოხუც თავადს, მის მეუღლეს, რომელიც თავადმა მეორე ცოლის გარდაცვალების შემდეგ შეირთო...

ერთ დროს ვანო აქ ყველას უყვარდა.. მაგრამ მას აქედ ხომ დიდი ხანი გავიდა,

რაც ვანო, შვიდი-ექვსი წლის ობოლი ვანო ერთმა მდიდარმა ნათესავმა წაიყვანა და მას აქედ კი აქ აღარ ყოფილა... ვანო სახლს დაუკვირდა... ეზოს თვალი მოავლო. ჯცებ ეზოს მეორე თავში დაინახა ის, ვინც მდინარესთან ყვაილებით ხელში იხილა... შეჩერდა... ჩაფიქრდა... ვინც იყო მიხვდა..

ასული მორბოდა... ორ სართულიანი სახლის კიბეები მარდით აიარა... ოთახში შევრდა... ლოგინზე მიწოლას აპირებდა. მაგრამ ფანჯრიდან თვალი მოჰკრა იმას, ვისაც მდინარესთან შეხვდა.

და გაშტერდა... სევდით გაშტერდა... ბოლოს გამოერკვა... როილს მიუჯდა. წამი... და მომჯაღოებელი ხმები გაისმა, რომელიც გაზაფხულის ნიაეჟა ოთახიდან გაიტაცა, ფრთებზე შეისვა და არე-მარეს გულში ჩააწნა...

ეს ჯადო ხმები ვანომაც გაიგონა. და რაღაც გამოუთქმელმა გულისთქმამ გაიტაცა...

თავის თავი წმიდა ტაძარში წარმოიდგინა... ქული მოიხადა და დიდხანს, დიდხანს ასე იყო, სანამ სამყარო სიბნელემ არ მოიცვა.. ჟუკანასკნელად სივრცეში გაიქვითინა მუსიკის აკორდმა, გაიქვითინა მასთან ერთად ნიაე-მაც — სადღაც ხეებში ჩაიკენესა კრიკინამ და სიჩუმე ჩამოვარდა...

ვანო გამ-ერკვია. მიხედ-მოიხედა — ამო-იოხრა და შინისკენ გზას გაუღდა...

(შემდეგი იქნება)

მის. ხომჯორიძე

მ წ ი რ ი - ს ე რ დ ე ლ ი

დ ა მ ა - პო ე მ ა ხუ თ მოქმედებალ

დუბუ მეგრელი

მ რ მ მ მ ე დ ნ ი:

ერისთ ვი, გამგე-ძეფლობ. ცაღკე სჯერისთაჲოსი
ნინო } ამისი შვილები.

შალვა

მართა, ქვრივი.

გივი, ამისი შვილი, ჯერ მწინი, შემდეგ სარდალი
მედროშე

2 მწირი

მოხუცი

მოამბე

1, 2 და 3 დედაკაცი.

მეომარნი, მოხუცნი, ქალიშვილები, დედა-
კაცები, ბავშვები და გლ ხები.

მოქმედება სწარმოებს ძველ საქართველოს ერთ ერთ
საერისთავოში.

მოამბედა პირველი

მთის ძირას მდებარე ტურფა წალკოტი. წინ
ქვებით შემოზღუდული წყაროა. უკან, მარჯვნივ, ფერ-
დობზე მოსჩანს მონასტერი. წყაროსთან ზის შალვა,
შეიარაღებულია და ხელში მათრახი უჭირავს. მოის-
მის საომარ სიმღერის ხმა. საომრად მიმავალი ჯარი
შემოდის სიმღერით; წინ მოუძღვის მედროშე დრო-
შით. მონასტრიდან ჩამოდიან გივი და მეორე მწირი.
ყურს უდგებენ სიმღერას. გივი ძალ-ღონით სავსე და
ვაჟაკურ შეხედულების ქაბუკია, მეორე მწირი კი
უფრო ხნიერი, თან სუსტი, გამხდარი და ფერმიხდილი.

მეომარნი (მღერის) „სამშობლოს გასქირვება,
გვემუდარება შეველასა,
მტრისაგან შეწუხებული,
საომრად გვიწვევს ყველასა
„სამშობლო განსაცდელშია, —
წავიდეთ, ძმებო, უშველოთ:
ან მტრის ხელიდან დაეხსნათ,
ან ჩვენი თავი უმსხვერპლოთ!
„ნეტავი ვაჟაკს, ღირსეულს,
ნეტავი მამულიშვილსა,
ბედი რომ წილად არგუნებს
სამშობლოსათვის სიკვდილსა!
„მის სახელს სამარადისო
ამ ქვეყნად ხსოვნა ერგება
და სულიც სულთა წინაპართ
იქ პირნათელად შეხვდება!.“

(მოდიან წყაროსთან და ისვენებენ. მედროშე
მოდის და შალვს მახლობლად დადგება. გივი და
მეორე მწირი მოდიან და ათვლიერებენ შალვასა და
მეომართ).

შალვა (ადგება და გივისა და მწირს)
მწირთ გამარჯვება!

გივი (მდაბლად თავის დაჯვრით)
თქვენც გაგიმარჯოთ!

შალვა (გივის) თქვენი სახელი?

გივი გიორგი,

შალვა გვარი?

გივი გვარი არ ვიცი.

შალვა. როგორ!?

გივი მწირი ვარ.

შალვა. მერე რა უყოთ?!

გივი. რად მინდა გვარი?—

ის ამ ცხოვრების კუთვნილებაა

და მეკი მისთვის უკვე ვარ მკვდარი?..

მედროშე (გივის)

სადაური ხარ, რომელ სოფლიდან?

გივი ვეგეც არ ვიცი.

შალვა (მედროშეს) საოცარია!

(გივის) არც არავინ გყავს დედ-მამა, და-ძმა?

გივი დედა მყავს მხოლოდ. დიდი ხანია,

ჯერ ისევ ბავშვი, ამ მონასტერში

მან მომიყვანა და ღმერთს შემწირა;

მას აქეთ აქ ვარ, აქ გავიზარდე

და ქვეყნიური არა ვიცი რა.

შალვა (მედროშეს) საოცარია!..

(გივის) თვითონ რა იქნა?

თუ ცოცხალია, ახლს სად არის?

გივი აქვე ნახლობელ სოფლის საყდართან

სცხოვრობს სენაკში.

შალვა შენთან არ დადის?

გივი კი, როგორ არა, აქ, ამ წყაროსთან,

ჩვენ ერთმანეთსა ხშირად ვნახულობთ:

მე მონასტრიდან მომაქვს წიგნები

და საღმრთო წერილს ერთად ვკით-

ხულობთ.

შალვა და ვერც კი აღწევს თქვენ ყურებამდის

ტანჯულ სამშობლოს კენესა საზარი?..

(მეომრებს) ცოდვა არ არის რომ ამისთანა

ვაჟაკი ბერად იყოს შემდგარი?..

გივი (მწუსარებით)

მაშ თქვენ საომრად მიეჩქარებით,

რომ დაიფაროთ მტრისგან მამული?..

ნეტავი თქვენა!..

მედროშე. რას შემოგვანატრი?

შენც წამოგვყვევი, თუ გიწვევს გული!

გივი ოჰ, რომ შემეძლოს, რა სიხარულით

წამოვიდოდი, ხმალს ავიღებდი

და გიჩვენებდით, რომ სამშობლოსთვის

ბრძოლას და სიკვდილს მეც შევიძლებდი,
შალვა ჩვენც ვნებათ უნდა იყვე ვაჟაკი!..

2 მწირი (აღტაცებით) დიად, ძალიან ღონიერია,
შეუპოვარიც, მოხერხებულიც, —

გამძვინვარებულ დათვს მოერია!..
მედროშე. მერე სად შეხვდა და როგორ იყო?..

2 მწირი შარშან მე და ეს ტყეში წავედი
ხმელი ფიჩხისთვის და იქ უეცრად

ბელეგის პატრონს დედა დათვს შევხვდით!
მე შემეშინდა და ერთ ადგილზე

გავშეშდი, თითქო გაქვავებული,
რომ ვნახე, იგი ზე აღიპართა

და წამოვიდა გაბრაზებული;
ამას კი წარბიც არ შეუხრია,

გააფთრებულ მხეცს გადუღვა წინა
და ისე მძლავრად დაჰკრა ნაჯახი,

რომ იქვე სული გააფთხობინა!..
შალვა } (აღტაცებით) უოჩაღ, ბიკო!..

მედროშე } უოჩაღ, ვაჟაკო!..
გივი (ტანჯვით)

კიდევ მას აქეთ, რაც ის მოვკალი,
დაკარგული მაქვს სულის მშვიდობა;

ალარ მასვენებს ხმა იღუმალი
და გამულმეობით მეჩურჩულება:

„შე უბედურო, რას უზიხარო
ამ მონასტერში, როცა განგებას

სულ სხვა საქმისთვის შეუქმნიხარო?
წადი, მოძებნე შენი სწორები;

გამოიჩინე მამაცობაო;
ლოცვა დიაცთ და მოხუცთ საქმეა,

ვაჟაკისა კი ვაჟაკობაო!..“
მაგრამ ვაი, რომ ვერ უსმენ ამ ხმას,

ბავშვობიდანვე მწირად გაზრდილი,
და უნაყოფოდ გულში ქრებიან

ჩემი ფიქრები, ნატვრა, სურვილი!..
(ცოტა ხანს დუმილია)

ხმა (მოისმის მონასტრიდან) გიორგი ..ი..ი!
2 მწირი (გვივის) ჩვენ გვეძახიან!

გივი მშვიდობით, ძმებო, — ღმერთი გიძილდეთ!
ვაი, რომ ლოცვა მერგო მხოლოდ მე,

როცა თქვენ მტერთან უნდა იბრძოდეთ!..
შალვა. მართლა, ცოდვია შენი მწირობა!

წამო, წავიდეთ, ნუ გეშინიან:
ღმერთი მისთვის არ გაგირისხდება,

რომ მტერს ებრძოლო!..
გივი (ცრემლმორქუელი) არ შემიძლიან:

დედა ჩემს აღთქმა აქვს დადებული,
რომ ხმალს აროდეს არ ვახლებ ხელსა

და ღმერთს, მარადის მისი მსახური,
მხოლოდ უსისხლოს შევწირავ თავსა!..

(მიდის ჩქარო ნაბიჯით, 2 მწირიც მიჰქვება)

შალვა (თვალებს გაყოფებს გვივის და შედ-
რამუსს)

ეს უბრალო მწირს არ ჰგავს; აქ რაღაც
საიდუმლო რამ დაფარულია:

ალბად, უბედურ მის დედის თავზე
დიდ განსაცდელსა გადაუვლიო,

რომ თავისი და ერთად ერთ შევილის
ბელი ამ გვარად გამოუცვლია!

მედროშე დიად, თუმცა ის უბრალო მწირის
სამოსელშია გამოხვეული,

ცხადათ ეტყობა, ვაჟაკადაა
და არა ბერად დაბადებული!..

შალვა (ცოტა ხნის შემდეგ)

ეჰ, დროა, ჩვენცა ჩვენს გზას გაუდგეთ!
(მედროშე მიდის ჯანთან. შეომარნი დაუწყო-

ბიან და გაემსადებთან წასასვლელად. შალვა მა-
ნასტრისისაკენ ხელებს აღაშურებს. შეომარნი მუხლს

მოიყრბან. შალვა ღოტულობს)
წმიდა გიორგი ხნედართ მფარველო,

დედამან ღვთისამ თვისი წილ-ხვედრი
შენ ჩავაბარა ეს საქართველო

და ჩვენც ბრძოლის წინ შენ გვედარებით,
რომ აგვაშორო ჩვენ დამარცხება

და არ მოგვაკლო, ძლევა-მოსილო.
მტარვალთა ძლევა და გამარჯვება!..

(მეომართ) აბა, სიმღერა, ჩვენი სიმღერა,
სულს რომ აფრთოვენებს,

გულს წამლად ხედება!..
(მიდის. მეომარნი დაიწყებენ იმავე სიმღერას

და მიდიან. შემოდიან ნინო, მანანა და ქალი-
შვილები; ხელში ზატარა კალთები უჭირავთ ეს

და დადგენილი უვარდები; დადგებიან და
უურს უგდებენ სიმღერას)

ნინო (წოცა სიმღერის ხმა შეწყდება, ცალ
ხელს გაიწვდენს და გრძნობით)

წადით, იბრძოლეთ, ჩვენ-კი აქ წამალს
მოუშვადებთ მას, ვინ დაიჭრება!..

რა ვქნათ, რომ ქალებს დაჭრილთა შველა
და პატრონობა მხოლოდ-და გვრჩება,

მაშინ, როდესაც მამულისათვის
მამული შეილთა სისხლი იღვრება?..

(მანანას) მანანა, წადით, კიდევ დაკრიბეთ!
დღეს ხელს გვიმართავს წმიდა გიორგი;

მე-კი ცოტა ხანს აქ დავისვენებ.
ჯერ ხომ აღრეა?..

მანანა. ძალიან კარგი.
(მანანა და ქალიშვილები მიდიან)

დაწყებულია
(შემდეგი იქნება)

დაბა-სოფლის მოღვაწენი

ვასილ იოსების ძე ჯაფარაშვილი

ს. ზემო-ქალის მცხოვრები გლეხი. საკუთარი სახლი დ. ხაშურში დაუთმო დრამ. წრეს, თავისი ხარჯით გადააკეთა და საზოგადოებას საკუთარი სცენა გაუჩინა. იშვიათის გატაცებით უყვარს ქართული ხელოვნება და თუმცა წერა-კითხვა ოდნავად იცის, ყოველთვის იმის ცდაშია თეატრს რამიმე სარგებლობა მოუტანოს.

ნიკოლოზ ლომოური

განსვენებული ნიკოლოზ ლომოური, სემენარიაში სწავლის დროს, დიად, ერთ სამაგალითო აზრთან მოწაფედ ითვლებოდა. მის დროს სემენარიის მოწაფეთა შორის გავრცელებული იყო კითხვა რუსეთის საუკეთესო მწერალთა ნაწერების და ნამეტურ დ. პისარევის, დობროლიუბოვის, ჩერნიშევსკის და მთელის რუსეთის სხვა საუკეთესო ზაპაღნიკების მწერლობის.

ნ. ლომოური თავის ნიჭით ცნობილი იყო სემენარიის გამგეობისთვისაც. თვით იმ დროის სემენარიის რექტორი და ინსპექტორიც ნ. ლომოურს მკაცრის თვალთ უმხერდენ. ამიტომაც სდევნიდენ და თვალყურს ადევნებდენ, თუ იგი რა წიგნებს კითხულობდა.

ამიტომაც 1871 წ. მათ ცნობა მისცეს რევიზორ კერსკის, რომ ნ. ლომოური არ არის კეთილი შეგირდი, იგი მთავრობის წესების მგმობელია და მასთან ქართულ ეურ. „მნათობშია“ მწერლობის, რომელ ეურნალიც მთავრობის წინააღმდეგიაო რევიზორმა კერსკიმ სემენარიის გამგეთა ცნობები თავის რევიზიაში შეიტანა, მერე მის რევიზია ცალკე წიგნადაც გამოვიდა, სადაც სახვათა შორის, მოხსენებულია ნ.

ლომოური და ქართველთ სიმპატიური მელექსე იოსებ ბაქრაძე, რომელიც განუყრელი ამხანაგი იყო ნ. ლომოურის და იგიც „მნათობში“ სწერდა ლექსებს.

რევიზორი კერსკი სწერს საიღუმლოდ: სემენარიის გამგეობამ მაცნობა, რომ მოწაფე ნ. ლომოური და იოს. ბაქრაძე არიან მთავრობის წინააღმდეგნი, იგინი კითხულობენ წინააღმდეგ წიგნებს და მასთან სემენარიის მოწაფეებშიაც მოქმედებენ, კრებებს მართვენ, კითხულობენ სხვა და სხვა წიგნებს და მიუშეგირდებსაც იზიდავენ მთავრობის წინააღმდეგ პარტიაში წევრებათო. მე ამ გარემოებას ყურადღება მივაქციე, ეს მოწაფენი დავიბარე და ცნობები გამოვიკითხე მასზე, თუ იგინი ქართულად რასა სწერენ ეურ. „მნათობში.“ მათ მიაშვს შემდეგი:

„მნათობში“ ჩვენ ვწერთ ლექსებს და ეს ლექსები მთავრობს წინააღმდეგ კი არ არის, არამედ ამით, ჩვენ, ქართველ ხალხს ვამხნევებთ, რომ მათ სწავლა-განათლება შეიყვარონო. ამას გარდა ჩვენ ღარიბები ვართ, და რედაქციაც ფულს გვაძლევს და მიტომაც ვწერთო“. ასეთი პასუხი რევიზორმა ირწმუნა და გამგეო?ის მხარე ამ მოწაფეთა სასჯელის გამო უყურადღებოთ დატოვა. გავიხსენებთ, იმასაც რომ ნ ლომოური 60-ცე მწერალთა ჯგუფს კი არ ეკუთვნის, არამედ 70-იან წლების ქართველ გონივრულ მწერალთა გუნდს, რომელი გუნდიც შემდეგ ზოგთაგან „ტეტიათა მოტრფილედ“ იქმნა წოდებული, ზოგთაგან „მესამე დასად.“ „მესამე დასის“ მიმდევრობას მისი მოთხრობა „ბედი უბედურთაც“ ასაბუთებს.

ზ. ჭიჭინაძე

გამხდარი მსა?

I

ჯერ კარგათაც არ იყო გათენებული, როდესაც ვანო კუნძიაშვილმა ფიცხლად ჩაიკვა ტანზე, შემოიკრა წელზე, ქრელს ხელსახოცში გამოხვეული გაფშიკებული პური, გრძნობიერად გადისახა პირჯვარი და

სოფლის სამართველოსაკენ გაეშურა, სადაც მამასახლისი იბარებდა და რადგან დაბარების მიზეზი არ იცოდა, კანცელარიაში მისვლამდე, შიშით კინალამ გულს შეასკდა.

— ტარშინა აღდგეგრძელა ღმერთმა!.. გუწინ პოპოშნიკს ეთქვა ჩვენებისათვის, კანცელარიაში გიბარებნო და ვიახელი.— მოახსენა მისალმების შემდეგ ვანომ და გახუნებულ-გახეხილ მაგიდას მოკრძალებით მიუახლოვდა.

— კუნძიაშვილო!.. შენ გითხოვია ადგილი რკინიგზაში. ტანციის ნაჩალიკი გიბარებს და დღესვე თუ არ გამოეცხადე, სხვას მიიღებენ, შვილო, და შენ-კი ხახა მშრალი დარჩები. აბა, გასწი.—გამოუცხადა ძალაზე წითურმა და გომბიოსავით თვალეგ გადმოკარკლულმა მამასახლისმა და სიამოვნების გამოსახატავად იყო ეს, თუ სიზარმაცისა, ისეთის სიმძლავრით დაამთქნარა, რომ კუთხეში მწოლიარე მწერალსაც-კი გამოეღვიძა, და დაფეთებულ კამეჩსავით აქეთ-იქით იწყო უაზროდ ცქერა.

— მაღლობ. შენი ქირიმე.. შენი პატივიცემა აი ამ კისერზე იყოს.— გადაუხადა კუნძიაშვილმა მაღლობა მამასახლისის და დაბისაკენ მოჰკურცხლა.

მამასახლისის განცხადებამ, განუსაზღვრელი სიხარული გამოიწვია ვანოს გულში და იმდენად დიდი და გამოუთქმელი იყო მისი ბედნიერება, რომ მას სრულებით დაავიწყდა განვლილი ტანჯვანი და მომავლის იმედით გატაცებული, დაუსვენებლივ გარბოდა უფროსისაკენ. გარბოდა არა ჩვეულებრივის სისწრაფით, რომ კარზე მომდგარი ბედნიერება ხელიდან არ გაჰფრენოდა და ისრე იყო ამ ბედნიერებით დამთვრალი, რომ ყველაფერს და ყველას, რაც კი გზაში ჰხედებოდა—მაღლობას უძღვნიდა.

არც გასაკვირი იყო ვანოს ასეთი მდგომარეობა, რადგან არა ერთი და ორი თვე მოელოდა სამსახურს, ყველას და ყველგან თავს აბეზრებდა, თხოულობდა სამსახურს, სამუშაოს და ამ წვალემაში, არა ერთი და ორი წითელი თუმნიანი დაეხარჯა ქრთამების სახით. გაათავა თუ არა ვანომ სამხედრო სამსახური, მაშინვე ცოლი შერთეს,

ძმებიც გაეყარნენ და მთელი ოჯახის მოწყობა და რჩენა ცხოვრებაში გამოუცდელს ვანოს დაწვა კისერზე. ოჯახი გაიზარდა. ოჯახური მოთხოვნებიანი და ხარჯებიც გაუორკვედა და შემოსავალი კი არსაიდან ჰქონდა. გაქირავებისაგან სასოწარკვეთილებაში ჩავარდნილი ვანო ხან აქეთ ეხეთქა და ხან იქით. თუ სადმე ნაცნობი, მეგობარი, ანუ ნათესავები ჰყვანდა—ყველას მიჰმართა დახმარებისათვის, ყველას აწუხებდა და თუმცა ყველა თანაგრძნობით ეგებებოდა, მარა სამსახურში ჩადგომას ვეღარ ეღირსა ის.

უკანასკნელ მდგომარეობაში იყო, უკანასკნელს სულიერს ტანჯვას განიცდიდა ვანო და ის-ის იყო მოთმინების ძაფიც გაწყვეტაზე იყო მიმდგარი, როდესაც ზემოთ მოხსენებულმა სასიამოვნო ამბავმა მოუსწრო უფსკრულის პირას მდგომს და მომავლის ბედნიერებით გატაცებულს, სრულიად გადაავიწყებინა განვლილი უბედურებანი.

შევიდა თუ არა უეროსი თავის კაბინეტში, ვანოც თან შეჰყვა და მოახსენა ვინც იყო.

გვარისა, სახელისა და წლოვანების გამოკითხვის შემდეგ, რაღაც ქალაქი მისცეს ხელში და იმ სადგურის ექიმთან გაამგზავრეს შესამოწმებლად.

ნიკო სიხარულიძე

ქართული სცენის ქურუმნი

ტრაგიკოსი ვლ. ალ.—მესხიშვილი

(დასასრული. იხ. თ. და ც. № 15)

გ. მესხიშვილის საუკეთესო როლად უნდა ჩათვალოს ჭამლეტიც, თუმცა ამ როლში მისი ნიჭი იმ უმაღლეს ანაგეამდინ არ ადის, როგორც ურიელ აკოსტაში; მსახიობი ალაგ-ალაგ მოისუსტებს და მთლად ვერა სძლევეს დიდებულ უკვდავ შექსნიარის გმირის, ჭამლეტის სულისკვეთების გამხატვას. განსაკუთრებით სუსტია მესხიშვილი მესამე მანქანებში, წარმოდგენა „გონზაგოს სიკვდილის“ შემდეგ, იქ,

სადაც ჭამლეტი ნიდაბს ხდის მეფე კლავადიუსის ჩადენილ გერაკობას და რწმუნდება, რომ მისი მამის მკვლელობა და გვირგვინის შტატებელი ყოფილა მისივე ბიძა. აქ ჭამლეტის გოჟურ აღტაცებას საზღვარი აღარ აქვს! ჩვენ უნდა ვხედავდეთ აღმავანს, რომელსაც თავისი სულის საიდუმლო, გულის წელელი, დარდი და ვარსში ფარულად უტარებია. და აი დამდგარა დრო, როდესაც მთის ძირში დაგუბებული მღვრე წვიმის წყალი აღიდებულა და ცის რისხვასავით მთლად დაეკავს არე-მარეს. აქ მესხი-შვილს აკლია ტემპერამენტი, რომელიც უნდა უნებ აფეთქდეს და თავზარი დასცეს მკურნებელს. სწორედ აქ ვერ იხენს საკმაოდ სიძლიერეს მსახიობი და ამიტომაც ამ სცენას მათუფურჩებს ხელმე, რითაც ჭამლეტის სულიერი განცდა მთლად იკარგება. სამაგიეროთ ამავგე მოქმედებაში მსახიობის დიადი ნიჭი კულმინაციონალურ წერტილად აღე ახწვეს. ეს არის სცენა უფრო ან უფროსა. საგანგებოდ კითხულად დიად მონოლოგს უფრო ან უფროსა. ბევრჯერ მინახავს მესხიშვილი ჭამლეტის როლში და არც როდის მას ისე არ წაუკითხია ეს მონოლოგი, როგორც ამ სამის წლით წინადა. ნათლად მახსოვს კიდეც, თუ რა შთაბეჭდილება დასტოვა. დადებულ მსახიობის შემოქმედება, აღმავანის შესწორებაში აღმოუჩნდებოდა! აი ის დაუფიქრარი სცენა-სურათი. სცენის სიღრმეში გამაჩნდება მესხიშვილი ჭამლეტი გულხელ დაკრეფილი და თვალზე მილული, გაწაბულებული სხით, თითქმის არ კი მოდის, ნელ-ნელა მოსტყურავს, მოუხსლავდება ავანსცენას. უნებ, თითქმის რადიკალურ შეფრთხილად, აქედ იქით მიიხედ-მოიხედავს და შემდეგ გულის სიღრმეში აღმოხდება უფრო ან უფროსა. აქ მესხიშვილი შესდგება თითქმის ვიადციაციონალურ ელის მსახიობად და, რომ ნახავს სიღრმეულ მკურნავს გარემო, ისევე განაგრძობს:

„საკითხავი აი ეს არის სულ-დიდ ქმნილებას რა შეჭვდობის? ის, რომ იტანჯოს და ატანოს მხატვრე ბედის ნეშტითა გამოწვა, თუ შეუბრძოლოს მოზღვაგებულ უბედურებას და ამ შებრძოლით მოსხმოს იგი? მოსხმოს სინოცხლე...“

ბოლო მოუდოს... მიიძინოს... სხვა არაფერი. .“
და ისევე თვალემა მიეღულება. მხოლოდ როდესაც მივხამ მშვენიერ სტრატეგობთან: „აქ რა იქნება, ი, ამ ბნელსა და უნებო მხარეს, სადით არც ერთი მგზავრი უკან აღარ ბრუნდება. .“

თავისი მომდევნო დიქციით და ხმის დუღებით, აღმავანს ტკბილ ჭანგათ შეესმინება და ამასთან ერთად შეაფრთხილებს, შეაძრწუნებს ამ მართლაც და ჩვენგნით გაუგებარი უნებო ქვეყნის განსვენებაზე. ოხ, ეს ის წამია, რომელსაც აღმავანი ვერ გამოხსნის, ვერ იტყვის, თუ რა განიცადა, რა იგრძნო დიდებულ მსახიობის განცდასთან ერთად.

ჩვენ მარტო ვინაობთ და ბოდიშს ვიხდით, რომ იმისთანა საქმე ვიცისრეთ, რომლის შესრულება ვერ შეუძლიათ!

საუცხოვრის იგი დედანთან: შემოსვლის უმაღლეს, როგორც შეეფერება არისტოკრატს და პატრიოსან აღმავანს, ისე დაუწყებს აღმავანს ჭამლეტი — მესხიშვილი თავის მშობელს. საერთოდ ამ სცენაში უფროაღიოთ კი არ გამოხსნის თავის მწუნებას, როგორც უმრავლესი მსახიობნი, არამედ მეტად წინადა, მომხიბლავი ექსპრესიით გადმოგვცემს თავის სულიერებას და კიდეც ამამ მსახიობის სიდიადე, რომ მკურნებელს ატყუებებს თავისი სადა ბუნებრივი თამაშით და მთელი სინოცხლე შეაქვს. შესანიშნავია მსახიობი სასაფლავოდაც. აქ მესხიშვილის ჭამლეტი სკეპტიკი აღარ არის, ხოლო თავისი რეფლექსია კი ვერ მოუხსრება თავიდან და ამ სანახაობის სამუდამო სადგომის დახსნაზე უფრო უძლიერდება მსოფლიოს არაობის საკითხი, მისი სიფუტე. ჩვენს წინ გულის მომწვეველი ჰესმისტი სდგას. საუცხოვრის იგი, როდესაც სინჯავს იორიკის ქაღალს და რა ხმით, როგორი ინტონაციით, გამოუთქმელი სეუდით ეკითხება ჭორაციოსს: „ნუ თუ აღუქვანდრე მკაცრულიც ამისთანა იქნება საფლავშია?!“ უფრელივე ამას შეუდრებელი მათთან კარდმოგვცემს შეუდრებელი მსახიობი.

დიდი გატაცებით თამაშობს ფრანგ მოკრის, რომელმაც იმხვერძლა მსახიობის ხმა. გასა-

კვირგულად დასწივრებს იბსენის მსხლფოკიურ ტიპს ავადმყოფი მსგავსად. ჩვენ მოწმენი ვართ იმ ემოციურ სტენისა, სადაც მსგავსადი — მესხი-შვილი გარეტიანებული, ჩერხეტიანით მისხე-ბის სიფრტეს და ბღვილით გაიძახის: „დედა, მზე! მზე მინდა, მომე მზე!“ ამ დროს ბევრი მსუფრულები ამ საშინელ სურათს ვერ უძლებს, და იძულებულია, დაბრუნდეს დასტოვოს, რათა თვალი მოაშოროს სასარელ ადამიანის ტრაგედიას!

დასასრულ უნდა ვთქვათ, რომ მესხიშვილის ნიჭისა და ხელფინების ზოგი მატევისმტეველნი მას თვით დიდებულ ჭინოს ტომასო საღვინს უტრფლებენ, მაგრამ საღვინის რომ თავი დაწინებოთ, მესხიშვილი მაინც ერთი დიადი, მადალი ნიჭის მსახიობთაგანია და იქნება მადლად იდეგს რუსეთის იმისთანა გამაჩინდ მსახიობებზე, როგორც მამონტ დასკია, როსსოვი, ეურიევი და სხვა... მესხიშვილი ჩვენი სტენისათვის იგივეა, რაც ილია ჭავჭავაძე — ქართულ ლიტერატურისათვის!

ვ. ვარრიკი

ჩვენი დაუღვერობა

ამას წინადა შემთხვევით კუვიის წმ. ნინოს სასაფლაოზე ვიყავი. ვისარგებლე ამით და წავედი ჩვენის მოღვაწეთა სასაფლაოებისაკენ. მივედი, ვინაჟე და გული დაშფედა. სხვა საფლაგებთან შედარებით, სწორედ სატირელ მდგომარეობაშია ეს საფლაგები. ასოგო ცაგარდის საფლაგზე ხის ჭვარზე რკინის ფინარი აკრავს და ისე ჩაწინებულა, რომ სანა სულ წაიძლევა. იმის გვერდით ხის ჭვარზე მიკრულ რკინის ფინარზე სწერია: „ქა... ქე... სასაშვილი“ ეს უნდა იყოს გოგლა ეახასაშვილის საფლაგო. სანა წერტილები დასვი, ამ ადგილას უნდა წარწერა იყოს, მაგრამ ასოები სულ წაშლილია და არა სჩანს რა, იქვეა, მკონი, შოა ჩიტაძის საფლაგო, რომელსაც ასე აწერია: „შოა... ტაქე მოკლული...“ სხვა ვერაფერი გაიჩნება. მის გვერდით მისი ცოლი უნდა იყოს, ერთი მთაწირი აქვთ ორივეს, მხოლოდ რკინის ფინარი გადწმენდილა, თითქმის არც არაფერი ეოფილა

ზედ წარწერა. ამით უკან ვილანის საფლაგო, არც ჭვარი აქვს და ეს მკონი ლაღა აღნააშვილის საფლაგო უნდა იყოს. საერთო საფლაგთა შორის ვილანის ჭვარი გლია მიწაზე უნატრონად, ზედ რკინის ფინარი აკრავს, მხოლოდ წარწერა წაშლილია და არა ეტეობა-რა. მთელს სასაფლაოზე ბაღასი აოხრულა და სულ უნატრონად, მოუფელად არის ცოტა რიგინად გამოიყურებიან ნატრო გაბუნის ძეგლი, კოტე მესხისა და მარამ დემურისი, რადგან ეს უფრო ახალი საფლაგებია და ბუნებას ვერ თავისი ნიშანი არ დაუსვამს.

ამ ნაირ მდგომარეობაში ვინაჟე ის საფლაგები, რომელსაც ეოველი ქართველი მატევის უნდა სტემაქს, როგორც ქართველი ხალხის კულშემატეიანთა და საქართველოს ბედნიერების მოტრფილე მოღვაწეთა ნაშთი. წარსულით ვამეობთ რა საფლაგებიც ხომ წარსულ დროისა და ხალხის მომგონებელია? მაშასადამე, ჩვენ უნდა ვდღილობდეთ მათ სამუდამოდ შენარჩუნებას და არა წაშლა-ადგვას. სიგვილის დროს ეოველ ჩვენს მოღვაწეს დიდის მატევისცემით რომ ვასაფლაგებთ, თუ მათ თავის ხალხის წინაშე რაიმე ღვაწლი მიუძღვის, შემდეგ არ უნდა ვივიწეებდეთ, თუ საზოგადოებას არა აქვს თავი მათი მოვლისა და შენახვისა, განა გაცილებით არა სჯობს, რომ დღეის ამას იქით მიცვალებული თავის მატრონს და ნათესავებს მაინდონ სამუდამო მასაფელად! თორემ რას ჭვარს ძვირფასს საფლაგთა მამართ ასე უეურადლებობა? იმედა, ვისიც მოვალეობაა, უურადლებას მიატევენ და ეოველ ზომებს იხმარებს მათ დასაცველად.

მ. იანქო

ნიკოზ დავპრკალთი!

კვირა დილა გორში მზინი გათენდა, მაგრამ ნიკოს გამოსვენება მოახლოვდა თუ არა, დაიწყო წვიმა, ცივი ქარი, მოჰყვა თოვლი... მაინც დიდძალი ხალხი მოდის, განსაკუთრებით მოსწავლე ახალგაზღობა... სახლში, სადაც მრავალ გვირგვინ-ევაგილებით შემკული კუბო ასვენია ნიკოსი, სიჩუმეა... ტირისუფალნი გამტკნარებულან... აქ სჩანან თბილისის, ქუთაისის და სხვა დაბა-ქალაქთა საკულტურო დაწესე-

ბულებათა წარმომადგენელი, დამსახურებული მწერალი, საზოგადო მოღვაწე და სხ... მეთუ საათზე კუბო გამოასვენეს, წინ მიუძღვიან ჰამქრები დროშებით, მგალობელი, გვირგვინთ მზიდველი, სამღვდლოება ანტონ ეპისკოპოსითურ და სხ. ორ მწკრივად ჩამდგარი მოწაფე ქალნი ძვირფას მიცვლებულის ცხედარს გზას ვარდ-ყვავილ-იასამანებით უფენენ... კუბოს მიასვენებენ საზოგადო მოღვაწენი... თოვლ-ჰყაპი ემატება. ტაძართან დიდძალი ხალხია. ცხედარი შეასვენეს. თოვლ-ჰყაპი მძაფრობს, ხალხი სკოლის აივანზე, ტაძრის სვეტებსა და სხ. ეფარება. ყველას ჰსურს კიდევ ერთხელ დაჰკრას თვალი საუკეთესო მასწავლებელს.

ხალხში არიგებენ ნ. ლომოურის სურათს ზედწარწერით: „თვით უკვდავება მშენიერსა სულში მდგომარებს“ (ასეთივე წარწერა ჰქოდა გორის ვაჭრებისგან მორთმულ გვირგვინს).

ტაძარში გრძნობიერ-შინაარსიანი სიტყვები წარმოსთქვეს ანტონ ეპისკოპოსმა და მღ. ნ. ნათაძემ კუბო იმავე წესით გამოასვენეს. გამოსათხოვარი სიტყვები წარმოსთქვეს—ქალაქის მართველობის წინ გორის მოურავმა ზ. ქიტიაშვილმა, „ახალი ქართლის რედაქციის წინ—მასწავ. ნებურიშვილმა და „ახ. ქართ.“ რედ. დ. კარიჭაშვილმა, ქალთა გიმნაზიის წინ—მოსწავლე ქალებმა, სამარგისთან—დრამატურგმა ნიკ. შიუკაშვილმა (აქვე ვებქავთ), პ. მირიანაშვილმა (ქართ. გიმ.), დ. ონიაშვილმა, მასწ. სუდაკოვმა (რუსულად), იოსებ იმედაშვილმა („თეატრი და ცხოვრება“), რ. ბებიაშვილმა („სახ. ფურ.“ და ქართ. დრ. სახ.), ლ. ბოცვაძემ („წ. კ. ს.“) დეკ. ლ. ტურიაშვილმა (სიღნაღის სახ. და წ. კ. ს.), ნიკო სიხარულიძემ (ხაშურის სახ.). სოფლის მასწავლებელმა (რუსულად) და სხ. ყველანი სხვადასხვა მზრით ახასიათებდენ ნიკოს, როგორც საუკეთესო ადამიანს, გლეხთა ჭირისუფალს, ქართველი ერის სინიღისს, ქეშმარიტს მასწავლებელს, დიდს მოქალაქეს, სამშობლო ენის ოსტატს და სხ.

კუბო სამარეში ჩასვენეს 2 ს. და 35 წ. წვიმა შესწყდა, გამოიღარა. . თითქო ბუნებამაც დაიტირა თავისი დიდი მზატვარი... —ლი

ქართული სახიობა

სახალხო სახლში სახ წარმოდ მმართ. წრემ კ. შათირიშვილის რეჟისორებით 23 აპრ. წარმოადგინა ტრ. რაპიშვილის ახალი პიესა „სალომეს ოჯახი“, ჩვენის დღევანდელ აფორიაქებულ ცხოვრების ერთი სურათთაგანი. ავტორი გაცვრით გვიხასიათებს პარტიული ფუნატიზმით შეპყრობილ ინტელიგენტს, მის მოპირდაპირე პიროვნებას, ახალ დროის

ქალს და სხვ. რწმენის „სტიპენდიზე“ გაცვლა, საზოგადო საქმის პირადულზე გადატანა— აი, რას ენება მუდამ ფხიზელი ჩვენი დრამატურგი პიესას ტენიკური ნაკლი აქვს, შიგა და შიგ გაქიანურებულ-მშრალია, ბოლოც ისე თავდება, თითქო რაღაც უთქმელი რჩებაო, მაინც ეს პიესა კარგი ნიშანია: ჩვენმა დრამატურგიამ ხელი უნდა მოჰკიდოს უკანასკნელ ათეულ წლების ინტელიგენციის დახასიათებას. პიესა საუცხოვოდ იყო დადგმული, განსაკუთრებით ალ. იმედაშვილის (გიორგი), ან. ქიქოძის (თამარ) და შ. გომელაურის (ლეო) შესრულებით. კარგები იყვნენ ბარათაშვილიც (სალომე), ვ. ნინიძე (ტატე) და ალ. მეტრეველი (ოქრო).

ამავე დასმა 27 აპრ. წარმოადგინა „მადაროს უფროსი მუშა“ და „ტარტიუფი“.
უსავანო

ქართ. მსახ. ამხანაგობამ 28 აპრ. სახ. სახლში წარმოადგინა „ვიდრე ხვალ“, დიდძალი საზოგადოება დაესწრო.

ნიკო ჩხეიძე საგასტროლოდ. ხაშურს ეწვია 24 აპრ. 25 აპრ. მისი მონაწილეობით დაიდგა „უბედური ნაბიჯი“ კარევისა, 26 აპრ.—„მედეა“—სუფორინისა და ბურენინისა ქ. ჩხეიძემ ჩვეულებისამებრ—დიდის ნიჭით და საუცხოვო ტემპერამენტით განასაზიერა: ვარვარა პეჩორინისა „უბედურ ნაბიჯში“ და მედეა—„მედეაში“, და თავისი მადლიანი თამაშით დიდთ მოჰხიზლა, მოაჯადოვა დამსწრე საზოგადოება. ქ ჩხეიძესთან ერთად გვესტუმრა ქ. ანეტა ქიქოძეც, რომელმაც დიდის დაკვირვებით და არტისტიულის ნიჭით შეასრულა—„უბედურ ნაბიჯში“ ბარონესას როლი და „მედეაში“ კრეუზასი. პიესებს რეჟისორობდა ბ. ქორელი. მანვე „უბედურ ნაბიჯში“—როტმისტრის როლი შეასრულა საუცხოვოდ. დანარჩენ როლებს ადგილობრივი დრამ. წრის სცენის მოყვარენი ასრულე დენ და მათდა საახელოდ უნდა ითქვას, რომ ანსამბლს ჩინებულად უწყობდნენ ხელს.

ასეთი მადლიანად დადგმული პიესები, როგორც ამას დამსწრე საზოგადოება ამბობდა, ჯერ აქაურ სცენაზე არ გვინახავს.

26 აპრილს „მედეას“ გათავების შემდეგ, ხაშურის ქართ. დრამ. წრის გამგეობამ და სცენის მოყვარებებმა ძვირფას სტუმრებს გამოსათხოვარი ბანკეტი გაუმართეს.

ნიკო გურული
ბაქოში ნიკო ჩხეიძისა და ვ. სარაჯიშვილის საგასტროლოდ კვირას 19 აპრ. ქ. შ. წ. კ. გ. ს. ბაქოს დრამ. სექციამ დასდგა 4 მოქ. დრამა

„მამულ-დედული“. დიდის აღფრთოვანებითა და ოვა-
ციით შეხვდა ბაქოს ქართველი საზოგადოება საყარელ
მსახიობ-ქალს სცენეზე გამოსვლისთანავე. ასრულებდა
მაგდას როლს. მეტად მიგვაჩნია ამ, ქართველი სცე-
ნის, მოკაფე ვარსკვლავის დაფასება მაგდას როლში —
მომჯადოებელი იყო იგი როგორც ყოველთვის
თავიანთი ჩინებულის თამაშით: მხარს უშვენებდენ
მას ქ. ელო ანდრონიკაშვილი (მარი), შ. დადიანი
(შვარც) და შ. ხონელი (პასტორი). ნამეტარი შეუ-
ფერებელი გამოვდა ბ. მ. მატარაძისთვის ფონ-კელ-
ერის როლი. ბ. ჭუმბურიძე მაქს ვერ გრძნობდა
თავს თავის ქერქში. არა უშავდათ პატარა როლებში
ქ. ქ. წულუკიძისას (ფრანკისკა), ნაკაშიძისას (აგფუს-
ტი), ჭრელაშვილი (ტერეზა) წარმოდგენის დასრუ-
ლებისას მოხიბლულმა საზოგადოებამ საყვარელ სტუ-
მარს ოვაციები გაუმართა — მიართვეს ყვავილები.

იმგვარივე აღტაცებით შეხვდა საზოგადოება
მეორე ძვირფას სტუმარს ვ. სარაჯიშვილს. მან რამ-
დენიმე ნომერი შეასრულა სხვა და სხვა ენებზე — თი-
თქმის ათიადე. ეტყობოდა მომღერალს — ძლიერ მოი-
ქანცა. ბოლოს და ბოლოს ჩვეულებრივის ექსტაზით
ველრა მღეროდა... დამსწრეთა შორის მზიარულ
ტაშს საზღვარი არა ჰქონდა სიმღერების დროს, სრუ-
ლიად უადგილოთ და უდროვოდ, სცენაზე გამოიჭრა
ბ. გოგია და წაიკითხა საკუთარი ლექსები..

წარმოდგინა-კონცერტმა დიდძალი საზოგადოება
მიიზიდა, დასრულდა ღამის 12^{1/2} საათზე სამწუხა-
როა და მასთან უცნაური ის გარემოება, რომ ეს
საგასტროლო წარმოდგენა-კონცერტები თითქოს
განგებ საკრებულო და-ბაზში მოაწყვეს, რითაც
სამუშალება მოუსპეს მდაბიო ხალხს დასწრებოდა
წარმოდგენას და დამტკბარიყო ძვირფასი სტუმრების
ნახვით... ამ დარბაზში ხომ არ უშვებენ ისეთს,
ვინც „სურთუქ-ფრაკში და გალსტუქ-ვოროტნიკში“,
გაპოწყობული არ არის?..

განა ცოტა მოიპოვება სათეატრო შენობები
ბაქოში? **გულისაბა**

წ ვ რ ი ლ ი ა მ გ ე გ ი

◆ **ახალი პიესა** — „ბიძია თომას ქოხი“ გად-
მოსთარგმნა ნინო ყიფიანისამ. პიესას ამ მოკლე ხანში
წარმოადგენენ

◆ **ქართ. მსახიობთა ამხანაგობა** სამშა-
ბათს, 5 მაისს სახ. სახლო წარმოადგენს „ჰამლეტს“.

◆ **ახალგაზდა ცნობილი მწერლები** დღეს
სახალხო სახლში იმორისტულ დილას ჰმართავენ.

◆ **თვიურ ჟურნალის „ახალი მოამბე“** —
გამოცემის უფლება უკვე მიიღო ნინო ბექ, ყიფიანი-
სამ. ჟურნალის გამოც. მაშინ უმახლობელეს მონაწილე-
ობას მიიღებს ექ. ივ. სპ. ელიაშვილი. მოწვეულ იქნე-
ბიან საუკეთესო მწერალნი. გამოცემას შეუდგებიან
შემოდგომიდან.

◆ **ქართულ კულტურის მოძვ. საზ.** დიდი
მუყაითობა გამოიჩინა და თითქმის კვირაში ერთხელ
ჰმართავს შინაარსიან სხდომას. გასულ ორშაბათს მი-

სი თაოსნობით თავ.-აზნ. საკრებულო დარბაზში იპ.
ვართავამ წაიკითხა მოხსენება „აკაკი, როგორც სა-
ტრიოკოსი“ მოხსენება შინაარსიანი გამოვდა, რისთვი-
საც მრავლად დამსწრე საზოგადოებამ მადლობა გა-
მოუცხადა და ტაშით დააჯილდოვა. აღსანიშნავია,
რომ კულტ. მოყვ. საზ. გამგეობამ წესად შემოიღო ყო-
ველი სხდომა სწორედ გამოცხადებულ დროზე დაი-
წყოს.

◆ **აზუღების კონცერტი** დღეს იმართება
„არტ. თეატრ. დარბაზში“.

◆ **სატიშაბაზს ვაკრილი კრავიტის საზო-
გადოების** კრებას, როგორც ისმის, ოცი თუმანი
გადაუღვია ადგილობრივ ბიბლიოთეკის დასაარსებლად.

◆ **შელის ციხეში აპაქის** სახელობის წიგნთ-
საცავის გახსნას აპირებენ. ამ მიზნით უკვე 200 მან.
შეგროვილა წარმოდგენების შემოსავლით. საქმეს მე-
თაურობს სოსო მაჭავარიანი. მ. ველისციხელმა შეს-
წირა მთელი თავისი ბიბლიოთეკა (სამასამდე ქართუ-
ლი წიგნი, არის რუსულიც), თავისი საწიგნობლით.
შემწირველი სოსო მაჭავარიანს ავალებს, ეს წიგნე-
ბი მოითხოვოს და ჩაიბაროს.

შემოწირულება

◆ **ბასო ხმალაქისამ** შემოიტანა: აქარ-
ლების სასარგებლოდ 1 მ., აკაკის სახელობის სკოლის
ასაგებად სხვიტორში — 1 მ. და ქართულ თეატრის
ასაგებ ფონდისთვის — 1 მ., სულ 3 მ.

◆ **აზარღების სასარგებლოდ** დ. კობალი-
საგან — ხონში ილიკო შენგელიას ქორწილში შეგრო-
ვილი 4 მ. და 25 კ. (ყოველივე დანიშნულებისამებრ
გარდაეცა).

მწიგნობრობა

„Русская Иллюстрация“ № 6, კვირული რუსუ-
ლი სამხატვრო ჟურნალი. კანის პირველ გვერდზე და-
ბეჭდილია ქართველი ქალის სურათი. ჟურნალში მო-
თავსებულია სურათები აკაკის, ქართველთა, გუთნეული
(ხენაში), ქართლის გლეხთა, ქართ. ეკლესია, არაგვის
ხეობა, დღეობა, კალობა, „მოსკოვის ქართველთა საზ.
გამგეობა“ და სხვა. წერილები: დრამატურგის თავ. ა.
ი. სუმბათშვილისა „აკაკის სამარხზე“, მ ვეშაპელისა
— „აკაკი წერეთელი“, კომპოზიტორ არაყიშვილისა —
„საქართველოს ისტორიიდან“, ს. ვ. ამირაჯიბის მიერ
ნათარგმნი ლექსები ნ. ბარათაშვილის „რად ჰყვედრი,
ტურფავ“, ვ ორბელიანის „გალია“ და ი. ჭავჭავაძის
„კლეფია“. ამ ნომერში სხვა მასალაც არის, ნომერი
საუცხოვოდ არის შედგენილ-შემკული. როგორც სჩანს,
რუსეთში მცხოვრებ ქართველთ განუზრახავთ ჩვენს ქვე-
ყანა რუსეთის საზოგადოებას გააცნონ. ფრად სასია-
მოვნო მიზანია და უსურვებთ ამ ნაბიჯისთვის შემდეგიც
მიეყოლებინათ.

ვაკრილი რედაქციის მიმართ

ბ. რედაქტორო! „თეატრი და ცხოვრების მე-16
№-ში იყო მოთავსებული ბ. ზ. ტიქინაძის წერილი,
რომლითაც იგი მე 28 თუმანს მედაცებოდა მე და ზ.
ტიქინაძე უკვე მოვრიგდით და მისის დამლევს უნდა
ჩავაბარო 40 მან.

ინსონ კიკნელიძე

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА на 1915 годъ, на журналъ

ТЕАТРЪ И ИСКУССТВО

52 №№ еженедѣльнаго иллюстриров. журнала (свыше 1000 иллюстр.)

12 ежемѣсячныхъ книгъ „Библиотеки Театра и Искусства“ въ которыхъ будутъ помѣщены беллетристика, научно-песулярныя, критическія статьи и т. д., около

40 новыхъ репертуарныхъ пьесъ.

„ЭСТРАДА“ — сборникъ стихот., рассказ., монолог., и т. п. съ особой нумер. стран.

Въ 1915 г. „Библіотекѣ“ будутъ помѣщены, между прочимъ, слѣдующія пьесы: „Осеннія скрипки“, И. Сургучева, „Начало карьеры“ В. Рышкова, „Уходящіе боги“, П. П. Гнѣдича, „Пѣвецъ своей печали“ — О. Дымова, „Пигмалионъ“ — Б. Шоу, „Домъ“ В. Тардова, „Дѣти грѣха“ В. Евдокимова, „Невѣсты“ С. Юшкевича, „Лейтенантъ Фон-Пляшке“ А. куприна и др.

Подписная цѣна на годъ 8 р. допускается разсрочка: 3 р. при подпискѣ, 3 р. 1 апрѣля, и 2 р. — 1 июня Заграницу 12 р. на полгода 4 р. 50 к. (съ 1 января по 30-ое июня). Заграницу 7 р.

Иногородніе, желающе ознакомиться съ журналомъ, получаютъ за семикопѣчную марку текущій № бесплатно.

Главная контора ПЕТРОГРАДЪ, Вознесенскій пр. № 4. Тел. 16 69

ПРОДОЛЖАЕТСЯ ПОДПИСКА НА 1915 Г.

на еженедѣльный богато-иллюстрированный журналъ

VII г. изд. „РАМПА и ЖИЗНЬ“ VII г. изд.

Подъ редакціей Г. Мунштейна (Lolo)

Театръ.—Музыка.—Литература.—Живопись.—Скульптура.

Подпис. цѣна: годъ 6 р. 50 к., $\frac{1}{2}$ г. 3 р. 50 к., 3 мѣс. 1 р. За гран. вдвое 75 к., 1 мѣс. 60 к. Допускается разсрочка. Объявлен. впереди т е к с т а, 75 к. строка петита, позади текста 50 коп.

Бесплатная премія для годовыхъ подписчиковъ:

Галерея сценическихъ дѣятелей

роскошно-иллюстрированное изданіе

1900—1915 гг. Томъ 1-ый (въ двухъ частяхъ)

СОДЕРЖАНІЕ 1-го ТОМА:

Монографіи, характеристики и біографіи сценическихъ дѣятелей драмы, оперы и балета. Статьи, очерки, воспоминанія, стихи: Александра Амфитеатрова, Юрія Бѣляева, Н. Н. Вильде, Евг. Гунста, В. М. Дорошевича, Александра Койранскаго, С. Кара-Мурза, Ян. Львова, Lolo И. Пеняева, кн. А. И. Сумбатова, Ю. Соболева, Н. Е. Эфроса, М. Юрьева, Сергѣя Яблонскаго. Снимки въ жизни и роляхъ, зарисовки, Шаржи и проч. Репродукціи рѣдкихъ портретовъ и фотографій изъ музеевъ А. А. Бахрушина и В. В. Протопопова. Коллеціи Н. А. Попова.

52 большихъ портрета (на обложкѣ) артистовъ, писателей, композиторовъ и художниковъ, болѣе 2000 снимковъ, зарисовокъ, шаржей, карикатуръ и пр. **52** Собственные корреспонденты во всѣхъ западноевропейскихъ театр. центрахъ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА на весенній и лѣтній сезоны съ 1-го марта по 1-го сентября — 3 р. 50 коп., съ преміей — 5 руб.

АДРЕСЪ: Москва, Богословскій пер. (уг. Б. Дмитровки), д. 1. Тел. 2-58-25 Контора открыта ежедневно, кромѣ праздничныхъ дней, отъ 11—4 часовъ дня. Подписка принимается: также въ Москвѣ у Н. И. Печковской (Петровскія линіи), въ книжн. маг.: „Новое время“ (въ Петрог. Москвѣ и пров. гор.), въ муз. маг. В. Бесель и К^о (Москва, Петровка, 12), М. О. Вольфъ (Москва—Петроградъ) Л. Изидовеній (Кіевъ) во всѣхъ книжн. магаз. г. Москвы и провинціи. Можно подписываться по тел. 2-58-25.

ახალი გამოცემა

ვეელასათვის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

რუსო სიტყვათა სრული ლექსიკონი

შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორეა შეესებულ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად გადიდებული). წიგნი ახსნილ-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათგან (ფრანგულ. ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანდაზა. წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნება ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოთი, ჩასმული ინგლისურ საუკეთესო კალენკარის ყდაში, მოოქოვილ-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკული. ვინც ისურვებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგვარის პირველი ასოები.

ხელისმოწერათათვის გაგზავნით ღირს ორი (2) მანათი (ფულის გადახდა შეღავათითაც შეიძლება; ხელის მოწერის დროს 1 მან., დანარჩენიც—წიგნის გამოსვლის ჟამს.

ხელის მოწერა მიიღება: რუს. „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში („სორაპანი“-ს სტამბაში). ფოსტით: Тифлисъ. Ред. „Театри да Цховреба“ Ис. Имедашвили.

ს ა ხ ა ლ ხ ო ს ა ხ ლ ი

ოთხშაბათს, 13 მაისს, აბაღისის ქართ. დრ. დასის მსახ. ამხ-ბის მიერ წარმოდგენილი იქნება:

ო ტ ე ლ ო

ტრადულია 5 მოქ. და 9 სურ. თარგ. ივ. მაჩაბლისა მონაწილეობს მთელი დასი.

ადგ. ფასი 1 მ. 50 კ-დან 10 კ-დე დასაწყისი სად. 7¹/₂ საათზე.

რეჟ. მ. ქორელი

„ს ს კ ლ ი კ ვ ა ლ ი“

გამოდის ორშაბათობით

გაზეთი ღირს: ერთი წლით 2 მ. და 50 კ., ნახევარი წლით—1. 50 კ., ერთი თვით—20 კ.

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

რედაქციის ადრესი: Кутаисъ. Типографія

Щерадзе и Карнаухова для „Ахали Квали“

ფულის გამოსავალი: Кутаисъ. Тип.

Щерадзе и Карнаухова Северіану Нико-

лаевичу Бахтадзе.

ს ა ხ ა ლ ხ ო ს ა ხ ლ ი

კვირას, 17 მაისს

კოტე მესხის გარდასვალაგის

წლის თავის აღსანიშნავად გაიმართება

წარმოდგენა—დილა

4 განყოფილება:

I. იოსებ მაჭავარიანი წარმოსთქვამს სიტყვას „კ. მესხის მნიშვნელობა“.

წარმოდგენილი იქნება კ. მესხის:

II. „რუსთველი“, მე 2-რე მოქ.

III. „ბაზრათ მერთხე“, მე-3-მე მოქ. (ციხეში)

IV. აპოთეოზი: გვირგვინ-ყვავილებით შემკულ კ. მესხის სურათის ირგვლივ შეიკრიბებიან მისი ამხანაგნი მსახიობნი. სიტყვებს წარმოსთქვამენ მ. საფაროვ-იბაშიძისა და სხ.

დასაწყისი 12¹/₂ ს.

ადგილების ფასი—20 კ-დან 2 მ. 50 კ.